

Miscellanea

FRAȚII BUCOVINENI IN IAȘI

Intilnirea, pe pământul liber românesc, a mii de Români, din toate părțile Daciei rupte 'n bucăți, este un folos netăgăduit și de netăgăduit, și cel mai mare de sigur, al Expoziției naționale.

Acești oameni veniți din atâtea locuri deosebite, au avut prilejul să ne cunoască și să se cunoască,—și să povestească celor ramași acasă ce au văzut, ce au auzit și ce au simțit aici.

Desigur că ar fi fost și mai bine, dacă ar fi văzut lucruri și mai frumoase, și mai îmbărbătătoare !... Dar să nădăjduim că, cu alt prilej, și nu tirziu, vor putea vedea la noi o stare mai bună, mai normală, cînd strălucirea capitalei Romînismului, buna stare a clasei de sus și „civilizația” orașelor nu vor mai fi plătite cu prețul mizeriei ce se 'ntinde

„Din munții noștri până 'n vale“....

Noi leșenii, locuitori ai acestei vechi, părăsite și înstrăinate capitale a Moldovei, n'am avut parte să salutăm decît pe Romînii bucovineni, pe cei mai aproape de noi în toate privințele.

Romînii bucovineni au venit în ziua de 30 August și au stat cîteva ceasuri în vechea, foasta lor capitală.

A fost mare fericirea ce am simțit'o, dar duioasă, cu o nuanță de tristeță : I-am simțit aproape, aproape de tot, pe acești oaspeți scumpi, cărturari unia, țărani cea mai mare parte, țărani mîndri ca brazii de pe Plaiurile verzi ale dulcii Bucovine, atît de Romîni, atît de Moldoveni, atît de *ai noștri*, și atît de departe, totuși, de noi, deși frumoasa „țară a fagilor” e numai la cîteva ceasuri de Iași !...

Fie ca strîngerea mai tare a legăturilor dintre Romîni, datorită vizitelor de astăvară, să fie un început bun și spornic, făgăduința unui viitor care să se îndeplinească !...

GIUSEPPE GIACOSA.

De curînd a murit Giacosa, unul din dramaturgii fruntași ai Italiei, al cărui nume era cunoscut și la noi.

Născut la Colleto Perella în Piemont la 21 Octombrie 1847, a debutat prin 1872 la teatrul din Turin cu un mic proverb „Cinele care

linge cenușa nu-l puneți să păzească făina". Au urmat „Triumful amorului”, „Frații de arme”, „Contele roș”, „O partidă de șah”, piese istorice cu subiecte medievale sau comedii ușoare pline de spirit, sau de fantazie juvenilă. Anii l-au făcut mai serios și problemele morale și sociale ale timpului au început să-l preocupe. În „Amoruri triste” (1888) în care analizează problema adulterului apare ca un discipol, optimist însă, al naturalizmului francez. În „Drepturile sufletului” (1894), în care tratează aceeași problemă, se simte influența cuceritoare a teatrului lui Ibsen. Eroița piesei Anna e o soră mai mică și mai palidă a Norei.

Dar ultimele lui piese „Ca frunzele” și „Cel mai tare”, în care sînt puse teme sociale și probleme mai generale și de-o importanță mai mare, i-au consacrat mai ales reputația și formează desigur partea cea mai trainică a operei sale. „Ca frunzele” („Come le foglie” apărută la 1900), cel mai mare succes contemporan al scenei italiene, e o protestare contra moravurilor detestabile ale unor exemplare din înalta burghezie. Familia Rosano trăiește pe spinarea lui Giovanni Rosano, un negustor bogat, și cînd acesta e ruinat, cînd trunchiul se pleacă, membrii familiei rămîn dezarmați, fără putere de luptă și de reacțiune în fața greutăților vieții, asemeni frunzelor purtate de vînt. Caracterul lui Tommy, fiul, un dandy elegant și estēt, ușuratic și slab, menit la cele mai mari căderi nu din cauza unei perversități înăscute, ci din indolență și din trîndăvie; al Nennelei sora lui, suflet sănătos pe care suferința îl oțălește și iubirea îl regenerează; al inginerului Massino, eroul simpatic, omul energic și activ plin de bunătate și de bun simț,—sînt desenate cu un relief uimitor și cu o mare intensitate de viață. Ultima lui piesă „Cel mai tare” (Il più forte) în care a încercat să zugrăvească un aprig om de afaceri din familia lui Turcaret și Mercadet, e mai puțin reușită. Subiectul în care a reușit atît de bine Mirbeau (Les affaires sont les affaires) nu se potrivea cu talentul lui Giacosa, lipsit de putere satirică și de ură, sentimental și blînd.

Scriitor inegal și variat, mai mult delicat decît puternic, sănătos și simpatic, Giacosa a propăvăduit în teatrul lui, care totdeauna te mișcă și îți dă de gîndit, virtutea, bunătatea, indulgența și o rază de idealism luminează toate piesele sale. Suflet generos și optimist, filozofia lui senină, făcută din caritate și milă, formează un contrast izbitor cu aceea a marelui său compatriot cu sufletul păgîn, d'Annunzio, care în operele lui nu privește decît cu dispreț sau cu o curiozitate rafinată și crudă, lumea cea mare și veșnică a suferinței.

CAPITALURILE STRĂINE ÎN... LITERATURĂ

Dupăcum în domeniul economic avem, aci la noi în țară, partizani ai capitalurilor străine, cari cred că fără ajutorul străinilor nu sîntem în stare să ne folosim de bogățiile naturale ale pămîntului românesc, tot așa, și în domeniul literar, există cîțiva „îndrumători”, cari socot că, fără

a ne ținea pas cu pas de literatura franceză, ni e cu neputință să creăm o literatură.

Și, dupăcum tendința capitalului străin de a ne subjuga e reprezentată de o mulțime de oameni de afaceri din țările al căror capital ar voi să fructifice la noi, tot așa și capitalul străin... literar își are reprezentanții săi sub formă de colaboratori la revistele străine, însărcinați cu judecarea literaturii noastre.

Bogăția pe care are să o exploateze scriitorul nostru e sufletul și viața acestui popor, iar capitalul care fructifică și valorifică, *esteticește*, această bogăție e talentul unor scriitori ca—cîțind cîțiva și din cei mai noi—Goga, Brătescu, Sadoveanu, etc.

Partizanul însă al capitalurilor străine în literatură—un d. Densușianu, de pildă—nu va vorbi decît cu despreț de... capitalul nostru național literar, trecîndu-și însă vremea cu lauda capitalului străin—vre-un scriitor sau scriitorăș francez—sau cu lauda vre-unui scriitorăș român, care mănuește un mic capitalăș străin, imitînd și pastîșînd literatura franceză, de obiceiul ce e mai rău în acea literatură.

Iar reprezentantul străin al capitalului străin—un d. Montandon oarecare, de pildă, dela *Mercure de France*, unde ni face onoarea de a ne discuta de cîteva ori pe an—va vorbi de sus, de tot, de un Goga, Sadoveanu ori Brătescu, dacă va vorbi în treacăt de ei, dar va ridica în naltul cerului—mai întăiu pe d. Densușianu, conducătorul în țară al unei agenții de literatură franceză, apoi pe d. Pompiliu Eliade, ambasadorul acelei literaturi la noi, și, în sfîrșit, pe acei „scriitori“ cari fac literatură „romînească“ scriînd, într'o limbă mai mult sau mai puțin incoloră, reminiscenți din banalitățile literaturii franceze,—cînd nu le scriu deadreptul în franțuzește.

Așa, d. Montandon, de care vorbeam mai sus, semnează în *Mercure de France* din luna aceasta, un articol intitulat „Lettres roumaines“, care conține două „elogii considerabile“ ale D-lor Pompiliu Eliade și A. Macedonski.

Deși ce crede d. Montandon de noi nu e așa de interesant, vom rezuma totuși cîteva pasaje despre d. Macedonski.

D. Macedonski este „o incarnație“ desăvîrșită a sufletului românesc așa cum e definit acest suflet în primul număr din revista bucu-reșteană... *Beau Danube Bleu*...

D. Macedonski a vindecat literatura romînească de „dulcegăriile“ Bolintinenilor și Alexandriilor (la plural!)...

D. Macedonski așteaptă cu încredere „dreptatea“ dela posteritate, căci el nu se poate uita decît cu dispreț la întronarea și detronarea pe rînd a d-lor Vlăhuță și... Radu Rosetti (!!!) Iosif și Coșbuc, etc... Aci d. Montandon se sprijină și pe compatriotul său literar, d. Densușianu.

D. Macedonski e un om mîndru și plîș de curaj. El e acela care a îndrăznit să spună contemporanilor săi vorbele curajoase: „In reali-

tate Eminescu rămîne un plagiator, stricător de versuri și de limbă, o rușine a epocii actuale“...

D. Macedonski mănuește limba cum n'a mai mănuit-o nimene înainte de dînsul. E un artist „incomparabil“...

În România renumele fiind „o afacere de coterie și de clică“, zice bunul nostru prieten d. Montandon, sprijinit pe nu știu ce articol al d-lui Densușianu,—d. Macedonski nu și-a putut cîștiga locul întîiu pe care-l merită. Atunci el s'a răzbunat, scriind în franțuzește (*Bronzes, Calvaire de Feu*), și laudele *unanime* ale presei franceze și belgiene l'au pus din nou în vaza compatrioților săi „surprinși“ și rușinați. (Aflați-o, că n'o știți, compatrioților!)...

Și, înșfîrșit—ca să isprăvim—d. Montandon ni face cunoscut,—și aci înadevăr sîntem surprinși—că d. Macedonski este șeful unei școli „neo-latine“, urmaș al lui Eliade Rădulescu, pentru că d. Macedonski vrea ca, prin graiu și prin ortografie, să devină inaccesibil „vulgului“ —grijă exagerată, căci dorința i se îndeplinește și fără asta.

În rezumat, scriitorii *noștri* nu fac două parale față cu scriitorii „romîni“—flășnete ale celor franceji, ori cari scriu deadreptul în franțuzește.

Acum că *influența* celorlalte literaturi asupra celei romînești e necesară și salutară e altă chestie,—transacțiile internaționale sînt fatale. Dar *desființarea* noastră de dragul Franțujilor de aici și din afară, nu!

Să o 'nțeleagă bine d. Hallier și advocații săi din București.

POȘTA REDACȚIEI

Primim scrisori dela multe persoane, care ne-au trimis manuscrise spre publicare și cărora nu le-am răspuns, în nici un chip, despre soarta bucăților trimise.

Rugăm pe corespondenții noștri să aștepte până ce vom ceti manuscrisele adunate în timpul vacanței, spre a putea să ne pronunțăm asupra lor.

P. Nicanor & Co.